

ПО 05 Історія психології

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>05 Соціальні і поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>053 Психологія</i>
Освітня програма	<i>Прикладна психологія</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна</i>
Форма навчання	<i>Очна(денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 курс, весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кред. ЄКТС/120 годин лекції – 18 годин, семінарські – 36 годин, самостійна робота – 66 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік / модульна контрольна робота</i>
Розклад занять	<i>https://roz.kpi.ua</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>канд.політ. наук, ст. викладач кафедри психології та педагогіки, Оніпко Зоряна Сергіївна https://psy.kpi.ua/onipko/</i>
Розміщення курсу	<i>https://classroom.google.com/c/NTg4ODY2MzQxMDC1?cjc=ttfwmnun</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Вивчення дисципліни «Історія психології» є важливим компонентом професійної підготовки майбутніх психологів шляхом розширення їхніх уявлень про вирішення проблем щодо пізнання психічного в історичній ретроспективі, що дозволить усвідомити їм фундаментальність психології як науки.

Курс «Історія психології» дозволить дослідити соціокультурні, ідеологічні, логіко-наукові та особистісні детермінанти досліджуваних явищ. Систематизація знань з окремих галузей психології, дозволить в рамках даної навчальної дисципліни зрозуміти логіку становлення психології, причини зміни її предмету, категоріального апарату, методів та принципів, а також проблемного поля досліджень. Розуміння специфіки дисципліни дозволить сформулювати у здобувача освіти професійне мислення, орієнтоване на неідеологізоване, об'єктивне сприйняття наукових доробків вітчизняних та зарубіжних вчених минулого та сьогодення.

Предметом навчальної дисципліни «Історія психології» є закономірності формування і розвитку поглядів на психіку, які розглядаються в розрізі різних підходів до розуміння психічної реальності.

Мета дисципліни – ознайомлення здобувачів освіти з процесом розвитку поглядів на природу психічного. Знання основних психологічних ідей дозволить здобувачам освіти отримати систематичні знання щодо психології як самостійної науки.

Завдання навчальної дисципліни: сформувати у здобувачів освіти цілісну систему знань про специфіку виникнення та розвиток знань про психіку; розкрити особливості етапів становлення психології як науки; зрозуміти соціальний, культурний, ідеологічний контекст появи та розповсюдження нового знання в межах дослідження психічного; визначити вплив особистісних та інституційних чинників на формування нового знання.

Відповідно до вимог ОПП **метою дисципліни** є формування у здобувачів освіти:

Загальних компетентностей:

- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 2)
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (ЗК 3)

Фахових компетентностей:

- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології (ФК 1)
- Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду, розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ (ФК 2)
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання) (ФК 3)
- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел (ФК 4)
- Здатність використовувати теоретичні знання для розробки, впровадження та використання нових методів психодіагностики, корекції, консультування (ФК 12)
- Здатність здійснювати психологічний вплив з метою оптимізації психічного функціонування індивіда або групи (ФК 15)

Програмні результати навчання:

- Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання, ефективність власних дій. (ПРН1)
- Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ у контексті професійних завдань (ПРН2)
- Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань (ПРН3)
- Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців (ПРН8)
- Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, відстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника (ПРН10)

2 . Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Для вивчення дисципліни здобувачеві освіти бажано мати навички використання текстового редактора на комп'ютері, навички роботи з електронними базами наукових інститутів та бібліотек.

Навчальна дисципліна «Історія психології» вивчається одночасно із дисциплінами «Експериментальна психологія», «Методологія і методи психологічних досліджень», «Загальна психологія з практикумом. Частина 2. Особистість у діяльності та спілкуванні».

Дисципліна «Історія психології» органічно зв'язана з усіма психологічними дисциплінами. Для успішного опанування матеріалу курсу необхідним є отримання знань з таких теоретичних дисциплін як «Вступ до спеціальності», «Загальна психологія з практикумом. Частина 1. Психічні процеси» та «Анатомія нервової системи та фізіологія вищої нервової діяльності». Дисципліна перебуває у певному зв'язку з іншими дисциплінами соціально-логіко-гуманітарного блоку, що

створюють загальну світоглядну і методологічну основу для сприйняття здобувачами вищої освіти змісту пропонованої дисципліни.

Вивчення навчальної дисципліни дозволить ефективніше опанувати дисципліни циклів загальної та професійної підготовки такі, як: «Психологія особистості», «Диференційна психологія» «Основи психодіагностики» та ін.

3. Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього	у тому числі		
		Лекції	Семінарські заняття	СРС
	2	3	4	5
Тема 1. Історія психології: предмет, завдання, методи, історія розвитку.	10	2	4	4
Тема 2. Психологічна думка Стародавнього Сходу.	12	2	4	6
Тема 3. Розвиток психологічної думки в епоху Античності	12	2	4	6
Тема 4. Психологічні ідеї в епоху Середньовіччя.	10	2	4	4
Тема 5. Психологічні вчення мислителів епохи Відродження	10	2	4	4
Тема 6. Філософсько-психологічні думка Нового часу.	12	2	4	6
Тема 7. Становлення та розвиток психології як самостійної науки в XIX- поч.XX ст.	14	2	4	8
Тема 8. Основні напрями та наукові школи XX-XXI століття	16	2	4	10
Тема 9. Розвиток психологічних ідей в Україні.	14	2	4	8
Підготовка до МКР	4			4
Підготовка до заліку	6	-	-	6
Всього годин	120	18	36	66

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1 Базова література:

1. Євдокімова О. О. Історія психології : навч. посіб. / О. О. Євдокімова. - Вид. 2-ге , допов. Харків : Константа, 2020. – 320 с.

https://document.kdu.edu.ua/info_zab/053_439.pdf

2. Історія психології: від античності до початку XX століття : навч. посібник / Авт-уклад. О. П. Коханова, 2016. НВП «Інтерсервіс». 235 с.

https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/16139/1/O_Kokhanova_IP_IL.pdf

3. Історія психології: навч. посібник/ автор Н.А.Тертична К.: Книга-плюс, 2018. 352 с.

<http://ir.librarynmu.com/bitstream/123456789/13116/1/%D0%A2%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%9D.%20%D0%90.%20%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%8F%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97.pdf>

4. Логвіна О.А., Данчук Ю.П. Історія психології : навчальний посібник. 2-ге вид. доп. [Електронний посібник]. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2022. 108 с.

<http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6847?show=full>

5. Токарева Н. М. Історія психології: від витоків до епохи Просвітництва : підручник для здобувачів освіти ступеня бакалавра освітньо-професійної програми 053 Психологія. Кривий Ріг : Вид. Р.А. Козлов, 2022. Частина I. 384 с.

<https://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/123456789/6963>

4.2. Допоміжна література:

1. Бергас Л. Д. Ідея розвитку особистості в історії психології. *Наукові перспективи*. 2022. № 2(20). С. 367-376.

Режим доступу: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/1251/1249>

2. Білецька Т. В., Купчишина В. Ч. Історія психології : навчальний посібник. Хмельницький: Видво НАДПСУ, 2021. 460 с.

3. Видатні постаті психології: історія, сучасність і перспективи : матеріали VIII регіонального наукового семінару (10 травня 2022 р., м. Львів). Львів, 2022. 192 с.

<https://sci.ldubgd.edu.ua/bitstream/123456789/10136/1/%D0%97%D0%B1%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%81%D0%B5%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%B0%D1%80%202022.pdf>

4. Історія в нас і ми в історії: психологія історичної пам'яті : матеріали Четвертого круглого столу (з міжнародною участю). Спецпроект «Психологія становлення політичних цінностей крізь призму історичної пам'яті»; (29 жовтня 2020 р.). [Електронний ресурс] /наукова редакція О.В. Яремчук, В.М. Саєнка. – К.: ІСПП НАПН України, 2020. 176 с

<https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/ist-v-nas.pdf>

5. Історія психології : методичні рекомендації до спеціального курсу для студентів спеціальності 053 «Психологія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / Е. В. Піщевська, В. О. Суслова, А.І. Уханова. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2021. 36 с.

https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/fpsr/navchalni_materialy/metodychne_zabezpechenya/053_bakalavr/_MR_Istoriia_Psykholohiia.pdf

6. Махній М. М. Історія психології: навчальний посібник /М.М. Махній. - Київ: Видавничий Дім "Слово", 2016. 472 с.

<https://makhnii-history.blogspot.com/2016/02/blog-post.html>

7. Мазяр О. В., Гімадієв А. Парадигмальний поділ психологічної теорії: підсумки та перспективи. *Журнал соціальної та практичної психології*. 2023.№ 2. С. 56-63.

Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/40091>

8. Методичні вказівки для практичних занять з курсу «Історія психології» для студентів спеціальності 053 «Психологія» всіх форм навчання / упорядник : Стоцький Я.В.–Тернопіль : Вид-во ТНТУ імені Івана Пулюя, 2023. – 44 с.

<https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/43015/1/%D0%A1%D1%82%D0%BE%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%AF.%D0%92.%20Metod.%20vka%20z%20dlya.%20praktich.%20zanyat%CA%B9%20z%20kursu.%20C2%AB%20Istoriya.%20psykholohiyi%20C2%BB.pdf>

9. Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Історія психології» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія Х. : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2023. 66 с.

<https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/60df100b-75a9-4ac9-ac0e-785260dbc1cf/content>

10.Погорільська Н. І. Історія психології : навчальний посібник / Н. І. Погорільська, Р.Ю. Синельникова ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2021. 223 с.

<http://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi79/0058852.pdf>

11. Яцина О.Ф. Історія психології: становлення і розвиток клінічної психології в історичних процесах: навчальний посібник. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2023. 184 с

https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/50406/1/_2023.pdf

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Лекційні заняття

№ з/п	<i>Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, посилання на літературу та завдання на СРС)</i>
1	<p>Тема 1. Історія психології: предмет, завдання, методи, історія розвитку Історія психології як наука. Підходи до розуміння історії психології. Предмет історії психології. Завдання та функції історії психології. Місце і значення історії психології в системі наукового знання. Взаємозв'язок історії психології з іншими науками. Періодизація історії психології. Методологія в історії психології. Специфіка історико-психологічних досліджень.</p> <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити місце історії психології серед інших галузей психології. 2. Розкрити основні принципи історії психології. 3. Охарактеризувати в чому полягає специфіка методів, які використовуються в історії психології. 4. Визначити роль особистості вченого у розвитку історії психології. 5. Пояснити фразу Г. Еббінгауза про психологію: «У неї велика передісторія, проте дуже коротка історія»
2	<p>Тема 2. Психологічна думка Стародавнього Світу. Зародження психологічної думки на Сході. Психологічні погляди в Стародавньому Єгипті та Вавилоні. Анатомо-фізіологічна основа психічного у вченнях Стародавнього Сходу. Психологічні погляди в Стародавній Індії. Розуміння душі в індуїзмі, буддизмі і джайнізмі. Психологічні основи філософських шкіл в Стародавній Індії (йога, веданта, міманса, н'яя, вайшешика). Стародавній Китай: трактування душі, сутності особистості і її морального розвитку (Кун-Фу-Цзи, Лао-Цзи, Сюнь-Цзи, Мо-Цзи, та інші).</p> <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити розуміння душі в рамках міфологічного світогляду. 2. Пояснити сутність «центрального тілесного органу» як основи психічної діяльності людини. 3. Охарактеризувати розуміння процесу сприйняття в філософії Стародавньої Індії (нирвикалпа і савикалпа). 4. Розкрити сутність «нірвани» як центрального поняття буддизму і джайнізму. 5. Охарактеризувати способи досягнення справжнього пізнання згідно з філософською школою йоги. 6. Проаналізувати розуміння поняття «дао» у представників різних шкіл Стародавнього Китаю. 7. Пояснити моральні основи психологічного пізнання у філософії Стародавнього Китаю.

3	<p>Тема 3. Розвиток психологічної думки в епоху Античності</p> <p>Докорінні зміни суспільного ладу життя як передумови для розвитку різних сфер давньогрецької культури. Зародження наукових знань з релігійно-міфологічних уявлень. Поняття античної психології та її періодизація. Душа в розумінні представників Мілетської школи. Ідеї Фалеса. Вчення Геракліта про душу. Психологічні погляди античних медиків. Принципи нервізму та біопсихізму як основа психологічних уявлень представників давньогрецької медицини. Мораль і психологія у філософії Сократа. Психологічні погляди Платона. Психологічні ідеї у вченнях атомістів. Внесок філософських ідей Аристотеля в розвиток психології. Психологічні погляди стоїків. Психологічна доктрина у епікурейців. Психологічні основи філософського вчення Лукреція Кара.</p> <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Пояснити зміст матеріальних першооснов психічного у вченнях античних мислителів. 2. Розкрити сутність поняття логосу. 3. Пояснити зміст сократівського методу маевтики. 4. Охарактеризувати вчення про темперамент в античній філософії. 5. Охарактеризувати ідеалізм Платона. 6. Узагальнити основний внесок Аристотеля у розвиток психологічної науки. 7. Визначити основні психологічні ідеї представників елліністичної філософії.
4	<p>Тема 4. Психологічні ідеї в епоху Середньовіччя.</p> <p>Зв'язок науки з релігією в період Середньовіччя. Етапи розвитку релігійної думки (апологетика, патристика, схоластика). Суперечки про універсалії між номіналізмом і реалізмом. Проблема душі і тіла людини в середньовічній патристиці. Постановка проблеми психічного розвитку в ранньосередньовічній психології. Проблема достовірності пізнання душі в учінні Августина Блаженного. Психологічні ідеї у філософії Фома Аквінського (томізм). Роджер Бекон та його ідея дослідного пізнання душі. "Бритва" В. Оккама. Особливості арабомовної середньовічної психологічної думки (Ібн-Сінна (Авіценна), Ібн аль-Хайсам (Альгазен) та Ібн-Рушд (Аверроес). Вчення про душу філософів арабомовного середньовіччя. Асоціативний експеримент Ібн-Сіни.</p> <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити зміст вчення про пізнання у філософії Аврелія Августина. 2. Проаналізувати розуміння універсалій у прихильників номіналізму та реалізму. 3. Охарактеризувати зміст психофізіології в ідеях представників арабського середньовіччя. 4. Пояснити думку, що в ідеях Ібн-Сінни можна віднайти зачатки експериментальної психофізіології афективних станів. 5. Проаналізувати вплив філософії Аристотеля на вчення Фоми Аквінського. 6. Розкрити вчення В. Оккама про душу.
5	<p>Тема 5. Психологічні вчення мислителів в епоху Відродження</p> <p>Тлумачення термінів «гуманізм» і «відродження». Хронологічні межі епохи Відродження. Основні напрями розвитку антропологічних і психологічних ідей в культурі Відродження. Психологічні ідеї представників моральної філософії (Поджо Браччоліні, Леон Баттиста Альберт, Джанноццо Манетті, Джованні Піко делла Мірандола). Педагогічні основи філософії П'єтро Верджеріо, Леонардо Бруні. Дитина та дитинство у гуманістичній філософії Еразма Роттердамського. Гуманістичні ідеї в літературі (Данте Аліґ'єрі, Франческо Петрарка, Джованні Боккаччо). Співвідношення розуму та віри в ідеях П'єтро Помпонаці. Натурфілософські ідеї та спроби пояснити психічне крізь призму природнього (Б. Телезіо, Х. Л. Вівеса та Х. Уарте).</p> <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати особливості епохи Відродження. 2. Пояснити титанізм як принцип ренесансної психології. 3. Проаналізувати психологію особистості в працях представників моральної психології. 4. Визначити яким чином спроби переосмислення античних ідей (в першу чергу,

	<p>Аристотеля) сприяли психологічним пошукам в добу відродження.</p> <p>5. Охарактеризувати внесок натурфілософських ідей на психологічні погляди мислителів італійського та іспанського Відродження.</p> <p>6. Розкрити сутність внеску Хуана Уарте в диференційну психологію.</p>
6	<p>Тема 6. Філософсько-психологічна думка Нового часу.</p> <p>Спроби вирішення проблеми пізнання (сенсуалізм, раціоналізм). Психологія як наука про свідомість. Обґрунтування Ф. Беконом емпіричної методології та індуктивної логіки. Вчення про душу і тіло в дуалізмі Рене Декарта. Розуміння пристрастей (за Р. Декартом). Вчення про рефлекс, психофізичний паралелізм. Вчення про афекти і свободу волі Б. Спінози. Вчення про монади Г. Лейбніца. Епіфеноменалізм Т. Гоббса. Закладання основ емпіричної психології у вченні про пізнання Дж. Локка. Теорія асоціацій (Дж. Локк). Розвиток асоціативної теорії у психології. (Д. Гартлі, Д. Прістлі). “Бути – значить бути сприйнятим” – Дж. Берклі. Поширення принципу асоціацій на процес пізнання Д. Юмом.</p> <p>Психологічні погляди філософів епохи Просвітництва (Е. Кондільяк, Ж. Кондорсе, Вольтер, Д. Дідро, П.-Ж. Кабаніс, Ж. Ламетрі, Гете та інші). Психологічні погляди німецьких філософів: І. Кант, І. Фіхте, Ф. Шеллінг, Г. В.-Ф. Гегель, Л. Фейєрбах. «Емпірична психологія» Христіана фон Вольфа.</p> <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Пояснити відчуття як принцип системи психології (сенсуалізм). 2. Проаналізувати основні ознаки Просвітництва як епохи панування раціо. 3. Пояснити твердження Р. Декарта «Cogito ergo sum». 4. Охарактеризувати етапи пізнання за Б. Спінозою. 5. Визначити сутність природи людини за Т. Гоббсом. 6. Дати характеристику асоціативній теорії психології. 7. Проаналізувати категоричний імператив І. Канта.

7	<p>Тема 7. Становлення та розвиток психології як самостійної науки в XIX- поч.XX ст. Філософія позитивізму. Завершення становлення асоціативної теорії психології (Дж. Мілль, Дж. Ст. Мілль, Т. Браун, І. Ф. Гербарт, О. Бен). Становлення експериментальної психології: дослідження Г. Т. Фехнера, Е. Г. Вебера, Г. Гельмгольца. Основний психофізіологічний закон Фехнера-Вебера. Створення фізіології ВНД. Дарвінізм. Виникнення експериментальної психології. (В. Вундт). Програма емпіричної (спостерегаючої) психології Ф. Brentano. Дослідження пам'яті Г. Еббінгауза. Розгалуження психологічної науки (структуралізм, функціоналізм, Вюрцбургська школа, Французька школа, описова психологія). Вивчення свідомості в межах структуралізму (Б. Тітченер). Функції свідомості. Чиказька школа функціоналізму. Колумбійська школа функціоналізму (Р. Вудсворт). Іntenція свідомості за Ф. Brentano. Експериментальна діяльність представників Вюрцбургської школи (О. Кюльпе, К. Марбе, К. Л. Бюлер). Французька психологічна школа (А. Льебо, Ж. М. Шарко, Т. Рібо, П. Жане). Внесок французьких соціологів в розвиток психології (Е. Дюркгейм, Л. Леві-Брюль, Ж.-Г. Тард). Психології народів (Ж.-Г. Тард). Особливості описової психології. Філософія життя (В. Дільтей). Розуміння особистості за Е. Шпрангером.</p> <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сформулювати основний психофізіологічний закон Фехнера-Вебера. 2. Назвати основні відкриття Г. Гельмгольца, які стали значним внеском в психологічну науку. 3. Охарактеризувати метод експериментальної інтроспекції за В. Вундтом. 4. Назвати правила до проведення експерименту за В. Вундтом. 5. Охарактеризувати роль середовища у становленні психіки (Е. Дюркгейм, Л. Леві-Брюль, Ж.-Г. Тард). 6. Визначити елементи свідомості згідно з структуралізмом. 7. Проаналізувати роль спостереження у дослідженні елементів свідомості (Б. Тітченер). 8. Проаналізувати структуру особистості за У. Джемсом. 9. Охарактеризувати спроби дослідження мислення представниками Вюрцбургської школи. 10. Визначити особливості описової психології.
8	<p>Тема 8. Основні напрями та наукові школи XX-XXI століття</p> <p>З. Фрейд і його вчення про несвідоме. Психоаналіз. Трансформація фрейдизму. Індивідуальна психологія А. Адлера. Аналітична психологія К. Г. Юнга. Невротична особистість К. Хорні. Гуманістичний психоаналіз Е. Фрома. Міжособистісна психіатрія Г. Салівана. Теорія розвитку особистості Е. Еріксона. Психологія як наука про поведінку. Біхевіоризм та необіхевіоризм. Оперантний біхевіоризм Б. Скінера. Необіхевіоризм Дж. Уотсона. Вчення про проміжні перемінні (Е. Толмен). Гештальтизм як психологія цілісності. Дослідження "продуктивного мислення" М. Вертгеймером. Проблема розвитку психіки (К. Коффа). Дослідження законів сприймання та інсайту (В. Келер). Неогештальтизм. Дослідження мотиваційно-вольової сфери (К. Левін). Гуманістична психологія. Проблема самореалізація (А. Маслоу). Я"-концепція і "індериктивна" центрована на клієнті психотерапія К. Роджерса. Теорія особистісних конструктів Д. Келлі. . Диспозиційні теорії особистості. Факторна теорія особистості Р. Кеттелла. Риси особистості (Г. Олпорт). Теорія типів особистості Г. Айзенка. Когнітивна психологія. Розуміння психіки У. Найсера. Теорія стадій розвитку інтелекту Ж. Піаже. Критика теорії егоцентризму Ж. Піаже Д. Х'юзом та М. Дональдсон. Становлення та розвиток сучасних напрямів психології. Зміст та основні принципи психотерапевтичних підходів: клієнтцентрована терапія К.Роджерса, логотерапія В.Франкла, психодрама Дж.Моренно, психосинтез Р.Ассаджиолі, гештальттерапія Ф. Перлза, трансактний аналіз Е.Берна та ін.</p> <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати основні положення фрейдизму. 2. Проаналізувати ідеї послідовників та критиків З, Фрейда (К.-Г. Юнг, А. Адлер, К. Хорні,

	<p>Е. Фром).</p> <p>3. Назвати особливості стадії розвитку особистості за Е. Еріксоном.</p> <p>4. Визначити розуміння поведінки особистості у біхевіоризмі та необіхевіоризмі.</p> <p>5. Охарактеризувати поняття «гештальт».</p> <p>6. Розкрити характеристики гештальт-терапії.</p> <p>7. Проаналізувати підходи до розуміння особистості (Р. Кеттелл, Г. Олпорт, Г. Айзенк).</p> <p>8. Визначити підходи до розуміння мислення у представників когнітивної психології.</p> <p>9. Розкрити зміст рефлексорної теорії психіки.</p> <p>10. Охарактеризувати основні напрямки розвитку радянської психології.</p> <p>11. Проаналізувати принципи основних сучасних психотерапевтичних підходів.</p>
9	<p>Тема 9. Розвиток психологічних ідей в Україні.</p> <p>Психологічні погляди релігійних діячів та філософів епохи Київської Русі (Лука Жидята, Іларіон, Феодосій Печерський, Кирило Турівський, Володимир Мономах, митрополит Никифор). Психологія в “братських школах” (Касіян Сокович). Психологічні ідеї в Києво-Могилянській Академії (І. Гізель. С. Яворський, Ф. Прокопович, М. Козачинський, С. Калиновський, С. Кулябка, Г. Кониський). Психологічні погляди І. Вишенського. Філософсько-психологічні ідеї «українського Сократа» Григорія Сковороди. Вчені – психологи у Львівському університеті: Ю. Охорович, С. Балей. Психіатрія П. І. Ковалевського. Психологічна школа Г. С. Костюка. Харківська школа (Гальперін, Запорожець, Божович). Дослідження історії психології В. Роменця. Проблеми становлення сучасної української психології.</p> <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <p>1. Проаналізувати основні положення християнської психології в епоху Київської Русі.</p> <p>2. Охарактеризувати психологічні ідеї випускників Києво-Могилянській Академії (І. Гізель. С. Яворський, Ф. Прокопович, М. Козачинський, С. Калиновський, С. Кулябка, Г. Кониський).</p> <p>3. Визначити положення безграничності пізнання Г. Сковороди.</p> <p>4. Розкрити розуміння людської особистості Г. Сковороди.</p> <p>5. Визначити внесок Г. Костюка у вітчизняну психологію</p> <p>6. Проаналізувати періодизацію історико-психологічної думки за В. Роменцем.</p>

Семінарські (практичні) заняття

Основні завдання циклу семінарських занять:

- Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології;
- Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду, розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ;
- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання);
- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел;
 - Здатність використовувати теоретичні знання для розробки, впровадження та використання нових методів психодіагностики, корекції, консультування;
 - Здатність здійснювати психологічний вплив з метою оптимізації психічного функціонування індивіда або групи.

№ з/п	Назва теми заняття та перелік основних питань (перелік дидактичного забезпечення, питання для поточного контролю та завдання на СРС)
1	<p>Семінар 1. Історія психології: предмет, завдання, методи, історія розвитку</p> <p>Мета: Поширити та поглибити знання здобувачів освіти про сутність дисципліни «Історія психології», її предмет, завдання, методи та історія розвитку.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підходи до історії психології. Предмет історії психології. 2. Завдання історії психології. 3. Принципи історико-психологічного дослідження. 4. Функції історії психології, її роль в розвитку знань. 5. Місце і значення історії психології в системі наукового знання. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Означити місце місце і значення історії психології в системі наукового знання 2. Розкрити підходи до розуміння історії психології . 3. Пояснити обмеженість принципів антикваризму та презентизму в рамках історико-психологічного дослідження. 4. Проаналізувати прогностичну функцію історії психології. 5. З'ясувати суспільні, наукові та ідеологічні передумови виділення історії психології в окрему галузь гуманітарного знання.
2	<p>Семінар 2. Історія психології: предмет, завдання, методи, історія розвитку</p> <p>Мета: Поширити та поглибити знання здобувачів освіти про сутність дисципліни «Історія психології», її предмет, завдання, методи та історія розвитку.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підходи до періодизації історії психології. 2. Культурно-історичний підхід В. А. Роменця. 3. Методи, що використовуються в історії психології. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити суть вчинкової парадигми за В. А. Роменцем. 2. Пояснить фразу В. А. Роменця: «Є всі підстави розглядати вчинок як початковий пункт у тлумаченні історико-психологічних знань» 3. Пояснити зміст поняття «детермінізм». 4. Охарактеризувати основні методи, що використовуються в історії психології.
3	<p>Семінар 3. Психологічна думка Стародавнього Світу.</p> <p>Мета: Поширити та поглибити знання здобувачів освіти про основні психологічні ідеї Стародавнього Сходу.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зародження поглядів на душу та психічне загалом в рамках міфологічного світогляду. 2. Душа у віруваннях стародавніх єгиптян. 3. Розуміння механізмів психічної діяльності стародавніми єгиптянами. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити ознаки міфологічного світогляду. 2. Розкрити сутність понять анімізм та гілозоїзм. 3. Охарактеризувати погляд на людину у Стародавньому Єгипті. 4. Проаналізувати трактування душі в Стародавньому Єгипті.
4	<p>Семінар 4. Психологічна думка Стародавнього Світу.</p> <p>Мета: Поширити та поглибити знання здобувачів освіти про основні психологічні ідеї Стародавнього Сходу.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психологічні ідеї філософських шкіл в Стародавній Індії. 2. Розуміння душі і свідомості в буддизмі і джайнізмі.

	<p>3. Психологічні погляди в Стародавньому Китаї (Кун-Фу-Цзи, Лао-Цзи, Сюнь-Цзи, Мо-Цзи).</p> <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Означити особливості філософської системи чарвака-локаята. 2. Назвати основні психологічні ідеї, запропоновані буддизмом. 3. Розкрити зміст етичної спрямованості даосизму та конфуціанства. 4. Порівняти принципи дослідження душі у Стародавній Індії та стародавньому Китаї..
5	<p>Семінар 5. Розвиток психологічної думки в епоху Античності</p> <p>Мета: Поширити та поглибити знання здобувачів освіти про особливості психологічних ідей у філософії Античності.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Душа в трактуванні натурфілософів. Ідеї Геракліта. 2. «Протофілософський» етап розвитку античної психології (іонійська та італійська філософія, філософія Емпедокла). 3. Мораль і психологія у філософії Сократа. 4. Психологічні ідеї в філософській системі Платона. 5. Психологічні ідеї у вченнях Левкіппа та Демокріта. 6. Основні ідеї психологічної концепції Аристотеля. 7. Розуміння темпераменту в рамках гуморальної теорії. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати відмінність між міфологічним та науковим світоглядами. 2. Проаналізувати етапи розвитку психології в епоху Античності. 3. Розкрити розуміння душі (психеї) Гераклітом. 4. Розкрити розуміння душі Платоном та Аристотелем. 5. Означити внесок Аристотеля в психологічну науку.
6	<p>Семінар 6. Розвиток психологічної думки в епоху Античності</p> <p>Мета: Поширити та поглибити знання здобувачів освіти про особливості психологічних ідей у філософії Античності.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Філософсько-психологічні ідеї основних шкіл в епоху еллінізму (кінізм, скептицизм). 2. Філософсько-психологічні ідеї основних шкіл в епоху еллінізму (стоїцизм, епікурейство). 3. Психологічні погляди античних лікарів (Алкмеон, Гален Клавдій) . 4. Психологічні уявлення Лукреція Кара. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати психологічні погляди античних лікарів. 2. Розкрити розуміння афектів у філософії стоїків. 3. Визначити роль задоволення у філософії епікурейства. 3. Розкрити особливості ідей представників Олександрійської школи (неоплатоніки).

7	<p>Семінар 7. Психологічні ідеї в епоху Середньовіччя.</p> <p>Мета: Поширити та поглибити знання здобувачів освіти про особливості психологічних ідей в епоху Середньовіччя.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Три етапи розвитку філософської та релігійної думки в епоху Середньовіччя (апологетика, патристика, схоластика). 2. Відмінності у розумінні універсалій у наміналістів та раціоналістів. 3. Ідея дослідного пізнання душі за Р. Беконом. 4. Теологічна психологія Фоми Аквінського. 5. «Лезо Оккама» як науковий принцип. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте зміст теоцентризму як висхідної позиції середньовічної психології. 2. Охарактеризувати моністичне тлумачення зв'язку тіла і душі у патристиці. 3. Проаналізувати спробу схоластів категорійно пояснити психічні явища. 4. Розкрити розуміння сутності людського досвіду (Р. Бекон).
8	<p>Семінар 8. Психологічні ідеї в епоху Середньовіччя.</p> <p>Мета: Поширити та поглибити знання здобувачів освіти про особливості психологічних ідей в епоху Середньовіччя.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психофізіологічне вчення Авіценни (Ібн Сіні). 2. Вікова періодизація, запропонована Авіценною. 3. Проблема зорового сприймання у вченні Альгазена (Ібн аль Хайсама) 4. Розуміння психіки у Аверроеса (Ібн-Рошда). <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Пояснити тлумачення процесу пізнання Авіценною (Ібн Сіном). 2. Розкрити зміст асоціативного експерименту Авіценни. 3. Охарактеризувати вчення Авіценни про темперамент та характер людини. 4. Проаналізувати тлумачення душі Аверроесом.
9	<p>Семінар 9. Психологічні вчення мислителів в епоху Відродження</p> <p>Мета: Поширити та поглибити знання здобувачів освіти про особливості психологічних ідей в епоху Відродження.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психологічні ідеї представників моральної філософії (Поджо Браччоліні, Леон Баттиста Альберт, Джанноцо Манетті, Джованні Піко делла Мірандола). 2. Педагогічні основи філософії П'єтро Верджеріо та Леонардо Бруні. 3. Теолого-гуманітарна теорія Е. Роттердамського. 4. Психологічні погляди П'єтро Помпонацці <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити який вплив здійснили ідеї Аристотеля на філософсько-психологічні ідеї мислителів епохи Відродження. 2. Пояснити тлумачення ролі освіти П'єтро Верджеріо. 3. Проаналізувати співвідношення розуму та віри в концепції П. Помпонацці. 4. Розкрити педагогічні погляди Еразма Роттердамського.
10	<p>Семінар 10. Психологічні вчення мислителів в епоху Відродження</p> <p>Мета: Поширити та поглибити знання здобувачів освіти про особливості психологічних ідей в епоху Відродження.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Пояснення психічного кризь призму натурфілософії Бернардіно Телезіо. 2. Природничо-науковий підхід до досліджень психіки Х. Л. Вівеса. 3. Психологічні погляди Хуана Уарте. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Прояснити ідею гомеостазу, запропоновану Бернардіно Телезіо. 2. Охарактеризувати підхід Х. Вівеса до психології як емпіричної науки.

	3. Проаналізувати внесок Х Уарте в зачатки основ професійного відбору особистості.
11	<p>Семінар 11. Філософсько-психологічна думка в епоху Нового часу та Просвітництва Мета: Поширити та поглибити знання здобувачів освіти про особливості психологічних ідей в епоху Нового часу.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Емпірична методологія та індуктивна логіка Ф. Бекона. 2. Вчення про душу і тіло в дуалізмі Р. Декарта. Вчення про рефлекс. 3. Психологічні ідеї Б. Спінози, Г. Ляйбніца та Дж. Берклі. 4. Асоціативна теорія психології (Дж. Локк, Д. Гартлі, Д. Прістлі, Д. Юм). <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Пояснити проблему пізнання в рамках сенсуалізму. 2. Пояснити проблему пізнання в рамках раціоналізму. 3. Розкрити сутність субстанції (монади) за Ляйбніцем. 4. Пояснити фразу «Існувати – значить бути сприйнятим». (Дж. Берклі). 5. Охарактеризувати асоціативну теорію пам'яті.
12	<p>Семінар 12. Філософсько-психологічна думка в епоху Нового часу та Просвітництва Мета: Поширити та поглибити знання здобувачів освіти про особливості психологічних ідей в епоху Просвітництва.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток французької філософсько-психологічної думки (Д. Дідро, Ж. О.де Ламетрі, Е. Б.де Кондільяк, К. А.Гельвецій, Ж.-Ж. Руссо). 2. Психологічні погляди німецьких філософів (І. Кант, І. Фіхте, Ф. Шеллінг, Г. В.-Ф. Гегель, Л. Фейєрбах). 3. «Емпірична психологія» та «Раціональна психологія» Христіана фон Вольфа. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати тлумачення душі в концепції Ж. О. де Ламетрі. 2. Пояснити критерій, за яким можна відділити психічне від непсихічного (Ж. О. де Ламетрі). 3. Розкрити сутність відчуття як джерело знань в концепції Е. Б. де Кондільяка. 4. Диференціювати поняття душа і дух за Гельвецієм. 5. Проаналізувати внесок Х. фон Вольфа у становлення психології як науки.
13	<p>Семінар 13. Становлення та розвиток психології як самостійної науки в XIX- поч. XX ст. Мета: Поширити та поглибити знання здобувачів освіти про особливості психологічних ідей в XIX- початку XX століття.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Завершення становлення асоціативної теорії психології (Дж. Мілль, Дж. Ст. Мілль, Т. Браун, І. Ф. Гербарт, О. Бен). 2. Психологічні погляди Гербарта Спенсера. 3. Зародження та становлення експериментальної психології (Г. Т. Фехнер, Е. Г. Вебер, Г. Гельмгольц). 4. В. Вундт та його внесок у становлення психології як самостійної науки. 5. Дослідження пам'яті Г. Еббінгауза. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Назвати основні напрямки дослідження експериментальної психології. 2. Розкрити зміст закону Вебера-Фехнера. 3. Охарактеризувати метод внутрішньої перцепції (В. Вундт). 4. Визначити основні результати дослідження пам'яті Г. Еббінгауза. 5. Пояснити поняття «несвідомі умовиводи» (Г. фон Гельмгольца)

14	<p>Семінар 14. Становлення та розвиток психології як самостійної науки в XIX- поч. XX ст.</p> <p>Мета: Поширити та поглибити знання здобувачів освіти про особливості психологічних ідей в XIX- початку XX століття.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Стисла характеристика основних психологічних шкіл кінця XIX – початку XX століття. 2. Основні ідеї представників школи структуралізму. 3. Дослідження свідомості в рамках функціоналізму. 4. Основи емпіричної психології (Ф. К. Brentano). 5. Експериментальна діяльність представників Вюрцбурзької школи (О. Кюльпе, К. Марбе, К. Л. Бюлер). 7. Психологічні погляди представників Французької психологічної школи (А. Льебо, Ж. М. Шарко, Т. Рібо, П. Жане). 8. Психологічні ідеї французьких соціологів (Е. Дюркгейм, Л. Леві-Брюль, Ж.-Г. Тард). 9. Описова психологія В. Дільтея і Е. Шпрангера. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити основні психологічні ідеї представників структуралізму. 2. Проаналізувати внесок у становлення психології представників Чиказької та Колумбійської школи. 3. Охарактеризувати дослідження мислення представниками Вюрцбурзької школи. 4. Проаналізувати внесок Т. Рібо в становлення психології як науки. 5. Розкрити внесок П. Жане в дослідження поведінки та поведінкового акту. 6. Визначити розуміння особистості у В. Дільтея та Е. Шпрангера.
15	<p>Семінар 15. Основні напрями та наукові школи XX-XXI століття</p> <p>Мета: Поширити та поглибити знання здобувачів освіти про особливості психологічних ідей в XX-XXI століттях.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вчення про несвідоме З. Фрейда. Пансексуалізм і психоаналіз. 2. Погляді представників неофрейдизму (А. Адлер, К. Г. Юнг, К. Хорні, Е. Фром, Г. Салліван, Е. Еріксон). 3. Поведінка як предмет дослідження психології (Б. Скінер, Дж. Уотсон, Е. Толмен). 4. Психологічні ідеї представників гештальтпсихологічного напрямку (М. Вертгеймер, К. Коффка, В. Келер, К. Левін). 5. Природа людини в гуманістичній психології (А. Маслоу, К. Роджерс). 6. Диспозиційні теорії особистості (Г. Олпорт, Р. Кеттелл, А. Айзенк). 7. Дослідження внутрішньої організації психічних процесів в когнітивній психології (У. Найсер, Ж. Піаже, Д. Х'юз, М. Дональдсон). <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати розуміння внутрішнього конфлікту за З. Фройдом. 2. Розкрити зміст колективного несвідомого в теорії К.-Г. Юнга. 3. Назвати риси невротичної особистості К. Хорні. 4. Пояснити поняття інсайту (В. Келер). 5. Проаналізувати розуміння фрустрації К. Левіном. 6. Розкрити факторну теорію особистості Г. Айзенка.

16	<p>Семінар 16. Основні напрями та наукові школи ХХ-ХХІ століття</p> <p>Мета: Поширити та поглибити знання здобувачів освіти про особливості психологічних ідей в ХХ-ХХІ століттях.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основи клієнтцентрованої терапії К.Роджерса. 2. Сутність логотерапія В.Франкла. 3. Специфіка психодрами Дж.Морено. 4. Метод психосинтезу Р.Ассаджіолі . 5. Сутність гештальттерапії Ф. Перлза. 6. Особливості трансактного аналізу Е.Берна. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Назвати 5 основних елементів психодрами та опишіть їх функції. 2. Охарактеризувати основні фази, які проходить психодрама. 3. Проаналізувати принцип в гештальттерапії, який отримав назву „тут і зараз”. 4. Розкрити модель людини, запропоновану Ассаджіолі. 5. Визначити особливості трьох Я-станів за Е. Берном.
17	<p>Семінар 17. Розвиток психологічних ідей в Україні.</p> <p>Мета: Поширити та поглибити знання здобувачів освіти про розвиток психологічних ідей в Україні.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психологічні та педагогічні ідеї діячів Київської Русі (Лука Жидята, Іларіон, Феодосій Печерський, Кирило Турівський, Володимир Мономах, митрополит Никифор). 2. Психологічні погляди випускників та викладачів Києво-Могилянської Академії (І. Гізель. С. Яворський, Ф. Прокопович, М. Козачинський, С. Калиновський, С. Кулябка, Г. Кониський). 3. Психолого-педагогічні ідеї у творчості Г. Сковороди. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охаризувати жанр повчань в давньоруській літературі. 2. Проаналізувати педагогічні погляди С. Полоцького. 3. Розкрити розуміння Ф. Прокоповичем природи відчуттів. 4. Пояснити термін «сродна праця» (Г. Сковорода). 5. Проаналізувати трактування пам'яті Г. Сковородою.
18	<p>Семінар 18. Розвиток психологічних ідей в Україні.</p> <p>Мета: Поширити та поглибити знання здобувачів освіти про розвиток психологічних ідей в Україні.</p> <p>Питання для обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток психології в Львівському університеті (Ю. Охоревич, С. Балеї). 2. Психологія особистості Г. С. Костюка. 3. Психологічні погляди представників Харківської школи (П. Гальперін, О. Запорожець, 4. Божович, П. Зінченко, В. Аснін) 5. Внесок В. Роменця в дослідження історії психології. Історико-психологічна теорія вчинку особистості. 6. Стан сучасної української психологічної науки. <p>Завдання на самостійну роботу:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати зміст трансформації індивіда в особистість за Г. Костюком. 2. Проаналізувати теорію поетапного формування розумових дій та понять (П. Гальперін). 3. Назвати основні етапи становлення психології як науки за В. Роменцем. 4. Охарактеризувати основні завдання та проблеми сучасної української психології.

6. Самостійна робота здобувача вищої освіти.

Здобувачі вищої освіти самостійно опрацьовують питання за всіма темами в теоретичному або практичному аспекті. Самостійна робота з навчальної дисципліни «Історія психології» включає поглиблений аналіз першоджерел з відповідних тем, а також опрацювання наукової літератури для детального аналізу навчального матеріалу. Передбачається, що на основі здійсненого реферування вивченого матеріалу, здобувачі освіти підготують доповідь та презентують її на семінарі.

У процесі самостійної роботи здобувачі вищої освіти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектування літературних джерел;
- систематизації та інтерпретації різноманітних джерел інформації з дисципліни;
- роботи з довідковою літературою.

Види самостійної роботи здобувача освіти :

- підготовка до аудиторних занять - 56 годин;
 - підготовка до модульної контрольної роботи – 4 години;
 - підготовка до заліку – 6години
- Загалом – 66 годин.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідуваність і виконання завдань

Відвідування лекційних занять не оцінюється але є бажаним, оскільки навчальний матеріал викладається в доступній формі та є можливість обговорення дискусійних питань та уточнення незрозумілих моментів. Для здобувачів вищої освіти, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, активна робота на лекційних заняттях вкрай необхідна. Однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Активна участь здобувача освіти на семінарських заняттях є обов'язковою. Рейтинг здобувача освіти значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на семінарських заняттях. Кожне пропущене семінарське заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг з дисципліни. У разі пропуску семінарського заняття обов'язково повинні бути вивчені теми, а також виконані всі завдання. Контроль знань (розуміння) здобувачем освіти пропущених тем (виконання завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, доступним на сайті кафедри психології і педагогіки. Здобувач освіти, який виконає відповідні завдання (відповідь на питання) отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Теми і завдання для семінарських занять передбачені робочою програмою дисципліни, доступною з особистого кабінету здобувача освіти в системі «Кампус» або на сайті кафедри психології і педагогіки.

Здобувач освіти на семінарському занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлювати позицію, читаючи з аркуша паперу не варто.

Використання ноутбуків, смартфонів (та інших подібних засобів) для розваги чи спілкування під час заняття не варто. Відповідати на питання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку чи з підручника не варто також. Це характеризує рівень підготовки здобувача освіти не з кращого боку.

Форми роботи

На лекціях висвітлюється зміст тем навчальної дисципліни «Історія психології» Тематика лекцій наведена у робочій програмі дисципліни.

На семінарських заняттях здобувачі вищої освіти поглиблюють і розширюють знання з предмету. Тематика семінарських занять наведена у робочій програмі дисципліни.

При викладанні курсу «Історія психології» передбачено використання наступних **форм та методів навчання**: лекція-візуалізація, інформаційна лекція, лекція-дискусія. В рамках семінарських занять від здобувачів освіти очікується презентація доповіді з тем, зазначених в робочій програмі, участь в обговоренні доповідей інших здобувачів освіти, відповіді на питання викладача. На семінарських заняттях застосовуються **методи і форми роботи**: групові дискусії, опитування, коментування висловів, біографічний метод, метод теоретичної реконструкції.

Готуючись до семінарського заняття, здобувач вищої освіти повинен чітко розуміти зміст запитання та дати чітку відповідь на нього. Для підготовки успішної доповіді та активної роботи на семінарському занятті, здобувачу вищої освіти необхідно вміти працювати з першоджерелами та іншою науковою літературою, а також здійснювати самостійно аналітичну та пошукову діяльність. Під час семінарського заняття викладач аналізує та оцінює доповіді здобувачів, вказує на слабкі та сильні сторони. Крім того, викладач може задавати додаткові питання з теми семінару як безпосередньо доповідачу, так і групі в цілому. У разі виникнення у здобувачів освіти додаткових питань з теми, викладач надає на них відповіді.

Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти передбачає: опрацювання лекційного матеріалу; робота з першоджерелами, науковою та навчальною літературою; самостійне вивчення всіх питань, які винесені на обговорення на семінар; реферування відповідної теми та підготовка презентації. Джерела для підготовки здобувач вищої освіти може знаходити в бібліотеках та в електронному вигляді.

Основна мета поточного контролю – забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, забезпечення управління навчальною мотивацією здобувачів вищої освіти. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як викладачем для коригування методів і засобів навчання, так і здобувачами вищої освіти для планування самостійної роботи.

Форми поточного контролю: усне опитування, виступ здобувача вищої освіти із доповіддю або повідомленням, участь у обговоренні питань на семінарських заняттях. Відповіді здобувача освіти повинні свідчити про його самостійність (демонструвати ознаки самостійності виконання здобувачем роботи), відсутність ознак повторюваності та плагіату, тобто відповідати вимогам академічної доброчесності.

Політика університету

Академічна доброчесність

Основні види академічної відповідальності встановлені Законом України «Про освіту». Згідно із частиною 6 статті 42 до основних видів академічної відповідальності здобувачів вищої освіти належать: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, екзамен, залік тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми; відрахування із закладу освіти; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати за навчання.

Політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності містять такі регламентуючі документи КПІ ім. Ігоря Сікорського, оприлюднені на сайті Університету: Кодекс честі КПІ ім. Ігоря Сікорського <https://kpi.ua/files/honorcode.pdf>, Положення про систему запобігання академічному плагіату <https://rb.gv/agihij>, а також нормативно-правові документи, офіційні рекомендації, накази та розпорядження, соціологічні дослідження КПІ ім. Ігоря Сікорського, методичні матеріали, освітні курси <https://kpi.ua/academic-integrity>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки здобувачів вищої освіти і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря

Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>, а також у Положенні про комісію з питань етики та академічної чесності НТУУ «КПІ» https://data.kpi.ua/sites/default/files/files/2015_1-140a1.pdf

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: [доповіді і участь у дискусії на семінарах, модульна контрольна робота.](#)

Календарний контроль: [проводиться двічі на семестр як моніторинг виконання здобувачем освіти індивідуальних навчальних планів згідно з графіком навчального процесу.](#)

Семестровий контроль: [залік](#)

Оцінювання та контрольні заходи

PCO з дисципліни, семестровий контроль з якої передбачений у формі заліку, для очної форми навчання розробляється за типом PCO-1 і включає оцінювання заходів поточного контролю з дисципліни впродовж семестру. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти проводиться на основі рейтингової системи відповідно ПОЛОЖЕННЯ про систему оцінювання результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського https://osvita.kpi.ua/sites/default/files/downloads/Pologennia_RSO_2022.pdf

За встановленими в PCO критеріями та результатами заходів поточного контролю здобувачів проводиться календарний контроль, порядок проведення якого визначено у Положенні про поточний, календарний та семестровий контроль результатів навчання в КПІ ім. Ігоря Сікорського. <https://osvita.kpi.ua/node/32>

Здобувач освіти отримує найвищий рейтинг, якщо він бере активну участь на проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань. Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях несвоєчасне виконання словника психологічних спричиняють зниження рейтингу здобувача освіти. Належна підготовка здобувача освіти до семінарського заняття займатиме в середньому 1-1,5 години.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання здобувача освіти визначені у положенні про PCO з дисципліни та представлені у Додатку 1.

Викладач оцінює роботу здобувача освіти на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжної атестації – на восьмому і чотирнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг здобувача освіти станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 8 семінарських заняттях) і 14-й тиждень (за результатами роботи на наступних 14 семінарських заняттях) навчання повідомляється здобувачу освіти на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

На 15-16 тижні семестру здобувачі освіти виконують модульну контрольну роботу. МКР виконується на лекційному занятті. Модульна контрольна робота містить 46 тестових питань, кожне питання містить 4 варіанти відповіді серед яких правильною є лише одна. Ваговий бал – 1 (один) Завдання здобувача освіти – уважно прочитати питання та варіанти відповідей, обрати один варіант відповіді (правильний на думку здобувача освіти) та позначити його у будь-який зручний спосіб.

Здобувач освіти може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення здобувача освіти з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації здобувачам освіти

Вивчення курсу «Історія психології» передбачає засвоєння здобувачами освіти системи психологічних знань за запропонованими темами, ознайомлення з навчально-методичними матеріалами. Лекції проводяться з використанням мультимедійних презентацій. Працюючи на

лекції здобувачу освіти варто конспектувати основні поняття, ознаки, класифікації, визначення, про які розповідатиме викладач.

Готуючись до семінарського заняття здобувач освіти має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, бажано ознайомитись з додатковою навчальною літературою. При виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений здобувач освіти не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж здобувач освіти не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Не слід відмовляти від відповіді на питання викладача. Навіть якщо здобувач освіти не знає відповіді, доцільно спробувати відповісти, висловити свою думку, виходячи з власних знань, досвіду, логіки запитання тощо. При цьому не треба боятися помилитися. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи здобувач освіти і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й зекономити зусилля при проходженні семестрового контролю.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено викладачем кафедри психології і педагогіки, кандидатом політичних наук Оніпко Зоряною Сергіївною.

Ухвалено кафедрою психології і педагогіки (протокол № 15 від 31.05.2024 р.).

Погоджено Методичною комісією факультету соціології і права (протокол № 9 від 26.06. 2024 р.)

**Рейтингова система оцінювання результатів навчання
(для здобувачів освіти денної форми)**

Для оцінювання успішності здобувачів освіти застосовується рейтингова система (PCO). PCO враховує:

- результати роботи здобувачів освіти на семінарських заняттях;
- модульну контрольну роботу.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання

1. Робота здобувачів освіти на семінарських заняттях

Максимальна кількість балів складає 54 (максимальна кількість балів на 1 занятті – 3):

активна участь у проведенні заняття; надання повної і аргументованої, логічно викладеної доповіді, висловлення власної позиції з дискусійних питань або повністю правильне вирішення завдань з відповідним обґрунтуванням, у поєднанні зі слухними доповненнями відповідей інших здобувачів у процесі дискусії, відповіді на питання викладача	3
достатньо активна участь у проведенні заняття; надання правильних відповідей або правильне вирішення завдань з незначними неточностями, порушеннями логіки викладення відповіді, відсутність чіткої та достатньо аргументованої відповіді на питання викладача чи аудиторії	1-2
надання відповідей з чисельними значними похибками або відсутність відповіді, ухиляння від участі у семінарському занятті	0

3 б. × 18 с.з. = 54 бали.

2. Складання модульної контрольної роботи:

На 15-16 тижні семестру здобувачі освіти виконують модульну контрольну роботу. МКР виконується на лекційному занятті. Модульна контрольна робота містить 46 тестових питань, кожне питання містить 3-4 варіанти відповіді, серед яких правильною є лише одна. Завдання здобувача освіти – уважно прочитати питання та варіанти відповідей, обрати один варіант відповіді (правильний на думку здобувача освіти) та позначити його у будь-який зручний спосіб.

Здобувач освіти може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення здобувача освіти з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

Максимальна кількість балів складає 46 (максимальна кількість балів за 1 тестове завдання – 1):

Правильно виконано 100% тестових завдань (46 питань)	46 балів
Правильно виконано більше 60% тестових питань (27-45 питань)	27-45 балів
Правильно виконано менше 60% тестових питань (0-27 питань)	0 балів

1 бал × 46 пит. = 46 балів.

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

RD = 54 + 46 = 100 балів.

Здобувачі освіти, які набрали протягом семестру необхідну кількість балів ($RD \geq 0,6R$) мають можливість:

а) отримати залікову оцінку (залік) так званим «автоматом» відповідно до набраного рейтингу;

б) виконати залікову контрольну роботу з метою підвищення оцінки.

При цьому попередній рейтинг здобувача освіти з дисципліни скасовується і він отримує оцінку R_3 тільки за результатами залікової контрольної роботи.

Здобувачі освіти, які виконали всі умови допуску до заліку, але на мінімальні бали і не мають рейтинг 60 балів, виконують залікову контрольну роботу.

Здобувачі освіти, які не виконали всіх передбачених програмою дисципліни завдань не допускаються до заліку.

Залікова контрольна робота складається зі 100 тестових завдань, що відображають зміст всієї дисципліни та виконується письмово. Залікова контрольна робота проводиться за допомогою гугл-тестів, доступ до ЗКР надається здобувачам освіти лише під час проведення заліку. Тривалість ЗКР – 90 хвилин. Залікова контрольна робота містить 100 тестових питань, кожне питання містить 3-4 варіанти відповіді, серед яких правильною є лише одна. Завдання здобувача освіти – уважно прочитати питання та варіанти відповідей, обрати один варіант відповіді (правильний на думку здобувача освіти) та позначити його у будь-який зручний спосіб. Максимальна кількість балів складає 100 (максимальна кількість балів за 1 тестове завдання – 1):

Правильно виконано 100 % тестових питань	100 балів
Правильно виконано більше 60% тестових питань (60-99 питань)	60-99 балів
Правильно виконано менше 60% тестових завдань (0-59 питань)	0 балів

Для отримання здобувачем освіти відповідних оцінок (ECTS та традиційних) його рейтингова оцінка (RD) переводиться згідно з таблицею:

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95 – 100	Відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	Добре	
65 – 74	Задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
$RD < 60$	Незадовільно	Незадовільно

Орієнтовні питання до залікової контрольної роботи

1. Охарактеризуйте підходи до розуміння історії психології.
2. Визначіть предмет історії психології.
3. Зазначте завдання історії психології.
4. Означте періодизація історії психології.
5. Назвіть функції історії психології.
6. Охарактеризуйте методи, що використовуються в історії психології.
7. Розкрийте місце історії психології в системі наукового знання.
8. Дайте характеристику психологічним ідеям в Стародавньому Єгипті та Вавилоні.
9. Розкрийте психологічні погляди послідовників буддизму і джайнізму в Стародавній Індії.
10. Проаналізуйте психологічні аспекти філософських шкіл в Стародавній Індії (чарвака, йога, веданта, міманса, н'яя, вайшешика).
11. Означте психологічні ідеї мислителів Стародавнього Китаю (Конфуцій, Лао-Цзи, Ван Чун, Мо-цзи та інші).
12. Охарактеризуйте розуміння душі у представників Мілетської школи.
13. Проаналізуйте розуміння душі натурфілософів. Вчення Геракліта про душу.
14. Розкрийте моральні аспекти психологічних ідей Сократа.
15. Дайте характеристику психологічним поглядам Платона.
16. Проаналізуйте психологічні ідеї у вченнях атомістів
17. Охарактеризуйте внесок Аристотеля у психологічну науку.
18. Розкрийте зміст психологічних ідей античних медиків.
19. Означте основи гуморальної теорії темпераменту.
20. Дайте характеристику психологічним ідеям філософів періоду еллінізму.
21. Дайте загальну характеристику основним психологічним ідеям представників різних етапів розвитку релігійної думки (апологетика, патристика, схоластика).
22. Проаналізуйте психологічні ідеї у філософії Фома Аквінського (томізм).
23. Розкрийте сутність дослідного пізнання душі за Р. Беконом.
24. Охарактеризуйте особливості арабомовної середньовічної психологічної думки (Ібн-Сінна (Авіценна), Ібн аль-Хайсам (Альгазен) та Ібн-Рушд (Аверроес).
25. Означте основні психологічні погляди діячів епохи Відродження. (П. Помпонацці, Б. Телезіо, Л. да Вінчі, Н. Кузанський, Дж. Бруно, Х. Вівес, Г. Перейра).
26. Розкрийте психологічні погляди Ф. Бекона.
27. Проаналізуйте вчення про свідомість Р. Декарта.
28. Розкрийте зміст психологічних поглядів Б. Спінози, Г. Лейбніца та Дж Барклі.
29. Охарактеризуйте розвиток та становлення асоціативної психології у XVI
30. Проаналізуйте сутність пізнання за Дж. Локком.
31. Означте основні психологічні погляди німецьких філософів (І. Кант, І. Фіхте, Ф. Шеллінг, Г. В.-Ф. Гегель, Л. Фейєрбах).
32. Проаналізуйте розвиток асоціанізму в XIX ст. (Г. Спенсер, Дж. Міль, Т. Браун).
33. Природничо-наукові передумови розвитку експериментальної психології.
34. Означте основні нарямки дослідження експериментальної психології в XIX ст. (В. Вундт, Г. Т. Фехнер, Е. Г. Вебер, Г. Гельмгольц, Г. Еббінгауз)
35. Розкрийте зміст психофізіологічного закону Фехнера-Вебера.
36. Проаналізуйте дослідження фізіології Г. Гельмгольцем.
37. Охарактеризуйте дослідження пам'яті Г. Еббінгаузом.
38. Дайте характеристику вчення про інтенціональні акти свідомості Ф. Brentano.
39. Розкрийте психологічні погляди представників школи структуралізму (Е. Тітченер).
40. Проаналізуйте дослідження свідомості в рамках функціоналізму (У. Джемс, Дж. Дьюї, Д. Енджелл, Р. Вудвортс, Г. Спенсер).

41. Розкрийте основи дослідження мислення представниками Вюрцбурзької школи (О. Кюльпе, К. Марбе, К. Л. Бюлер).
42. Означте психологічні погляди представників Французької психологічної школи (А. Льебо, Ж. М. Шарко, Т. Рібо, П. Жане).
43. Проаналізуйте психологічні ідеї французьких соціологів (Е. Дюркгейм, Л. Леві-Брюль, Ж.-Г. Тард).
44. Дайте характеристику розумінню особистості в рамках описової психології (В. Дільтей, Е. Шпрангер).
45. Охарактеризуйте основні положення психоаналітичної теорії З. Фрейда.
46. Проаналізуйте положення індивідуальної психології А. Адлера.
47. Розкрийте зміст аналітичної психології К. Г. Юнга.
48. Дайте характеристику вченню про невротичну особистості у К. Хорні.
49. Охарактеризуйте гуманістичний психоаналіз Е. Фромма.
50. Проаналізуйте етапи розвитку особистості за Е. Еріксоном.
51. Охарактеризуйте основні положення біхевіоризму та необіхевіоризму (Б. Скінер, Дж. Уотсон, Е. Толмен).
52. Означте психологічні ідеї представників гештальтпсихологічного напрямку (М. Вертгеймер, К. Коффка, В. Келер, К. Левін).
53. Означте дослідження К. Левіна щодо психології мотивації, почуттів, волі, особистості
54. Визначте особливості гуманістичної психології (А. Маслоу, К. Роджерс).
55. Дайте характеристику диспозиційним теоріям особистості (Г. Олпорт, Р. Кеттелл, А. Айзенк).
56. Проаналізуйте теорію особистісних конструктів Д. Келлі.
57. Охарактеризуйте факторну теорію особистості (Р. Кеттелл).
58. Опишіть особистість крізь призму її рис і властивостей, характерологічних рис (Г. Олпорт).
59. Проаналізуйте дослідження внутрішньої організації психічних процесів в когнітивній психології (У. Найсер, Ж. Піаже, Д. Х'юз, М. Дональдсон).
60. Означте положення теорії стадій розвитку інтелекту Ж. Піаже.
61. Дайте характеристику основним сучасним напрямкам дослідження у психології (клієнтцентрована терапія К.Роджерса, логотерапія В.Франкла, психодрама Дж.Моренно, психосинтез Р.Ассаджиолі, гештальттерапія Ф. Перлза).
62. Означте положення трансактного аналізу Е.Берна.
63. Охарактеризуйте педагого-психологічні ідеї діячів Київської Русі (Лука Жидята, Іларіон, Феодосій Печерський, Кирило Турівський, Володимир Мономах, митрополит Никифор).
64. Проаналізуйте психологічні погляди випускників та викладачів Києво-Могилянської Академії (І. Гізель, С. Яворський, Ф. Прокопович, М. Козачинський, С. Калиновський, С. Кулябка, Г. Кониський).
65. Розкрийте зміст філософсько-психологічних ідей Г. Сковороди.
66. Означте внесок психологів Львівського університету (Ю. Охорович, С. Балеї).
67. Охарактеризуйте психологічні погляди представників Харківської школи (П. Гальперін, О. Запорожець, Л. Божович, П. Зінченко, В. Аснін).
68. Дайте характеристику психології особистості Г. С. Костюка.
69. Визначте здобутки В. Роменця в дослідженні історії психології. Історико-психологічна теорія вчинку особистості
70. Визначте сучасний стан психології в Україні.